

Milieueffectkaarten als basis voor maatwerk in gewasbescherming

Stefanie de Kool en Jelle Hiemstra

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR

De milieueffectenkaarten van Telen met toekomst helpen telers bij het kiezen van de meest milieuvriendelijke gewasbeschermingsmiddelen. De verspreiding en het gebruik ervan verschilt per sector. In de boomkwekerijsector zijn de kaarten op grote schaal verspreid. Zeker de helft van de telers kent ze en past ze in meerdere of mindere mate toe. In de bollenteelt is het gebruik nog relatief gering. Om de informatie aantrekkelijker te maken en meer draagvlak te krijgen, zijn de kaarten voor de bollenteelt aangepast aan specifieke wensen.

De milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen kwam ongeveer vijftien jaar geleden op de agenda, toen het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) het systeem van milieubelastingpunten introduceerde. De meetlat toont grote verschillen in de milieubelasting van in Nederland toegelaten middelen. De puntenwaardering geeft veel inzicht, maar het precies uitzoeken van welk middel de voorkeur verdient, vonden veel telers lastig. Telen met toekomst leverde daarom een vertaalslag samen met het CLM. Voor 36 gewassen of gewasgroepen zijn milieueffectkaarten ontwikkeld. Ze geven telers een goed beeld van de milieubelasting van de gewasbeschermingsmiddelen die in Nederland zijn toegestaan, door aan elk middel of combinatie ervan, in de gangbare praktijkdoseringen milieubelastingpunten toe te kennen. Er zijn punten voor het effect van de middelen op het grondwater, het opper-

vlaktewater en de lucht.

Elk jaar krijgen de kaarten een update: verval-middelen gaan eraf, nieuwe komen erop en de gegevens worden aangepast op basis van de nieuwste informatie van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden.

Kaarten voor de boomkwekerij

Voor de boomkwekerij is voor elke gewasgroep een kaart ontwikkeld: vruchtbomen, vaste planten, rozen, bos- en haagplantsoen, laanbomen en twee voor sierheesters en coniferen (voor een hoog en laag organische stofgehalte van de bodem). Daarnaast is er nog een speciale kaart voor onkruidbestrijding.

Het overleg met de Nederlandse Bond van Boomkwekers (NBvB) en ZLTO over hoe ze onder telers aandacht kunnen geven aan de milieueffectenkaarten heeft veel opgeleverd. De NBvB verspreidt sinds 2006 de kaarten onder al haar leden. Ton Kemps van ZLTO motiveert het belang van de kaarten: "De boomkwekerijsector heeft tot en met 2006 de milieubelasting door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen al teruggebracht met tachtig procent in vergelijking met 1998. Hiermee zijn we heel goed op weg, maar een extra stap is nodig. Individuele telers spelen daarbij een belangrijke rol. Een van de manieren van verantwoord en verstandig handelen is het gebruik van de milieueffectenkaarten van Telen met toekomst."

"Wanneer ieder voor zich de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen zo beperkt mogelijk houdt, kunnen we er gezamenlijk voor zorgen dat de huidige middelen beschikbaar blijven".

ARTIKEL

De boomkwekers hebben dit gezamenlijke advies van NBvB en ZLTO ter harte genomen. Uit een enquête begin 2009 op de NBvB-website blijkt dat ongeveer de helft van de boomkwekers de milieueffectkaart gebruikt. Van de 58 mensen die hebben gereageerd zegt 22 procent dat ze in 2008 de milieueffectkaart hebben gebruikt als naslaginformatie en 31 procent bij de middenkeuze. 31 procent gebruikt de kaart niet en 12 procent is er niet mee bekend. John Janssen van de NBvB: "In de praktijk hoor je kwekers nogal eens zeggen dat er niets te kiezen is, omdat het middenpakket te klein of de prijs doorslaggevend is. Als dan toch de helft van de mensen de kaart gebruikt, is dat een goed resultaat."

Alternatieve bladluismiddelen

Toeleverancier C. van der Hoek in de boomkwekerijregio Boskoop gaat een stap verder en wil zijn klanten optimaal bedienen. Omdat het bedrijf de informatie op de kaarten toch wel wat ingewikkeld vindt, is samen met Telen met toekomst een overzicht gemaakt van de bladluismiddelen en het effect van deze middelen op natuurlijke vijanden, bijen en hommels en op het milieu. Het overzicht is verspreid bij orders, op de balie gelegd en de verkopers hebben er actief aandacht aan besteed. Henrico van der Hoek zegt dat boomkwekers de informatie enthousiast hebben ontvangen en dat ze ook bereid zijn om bij de middenkeuze rekening te houden met het milieu en het effect op natuurlijke vijanden, bijen en hommels. "Veel mensen kennen vooral Admire. Middelen als Plenum en Teppeki waren onbekend, maar worden nu steeds vaker gekozen vanwege de lage milieubelasting en omdat ze niet schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden." Ook kiezen kwekers vaker Calypso in plaats van Admire, omdat Calypso veilig is voor bijen en hommels.

Omdat de toeleverancier ziet dat de promotie van milieuvriendelijkere middelen effect heeft, gaat het bedrijf ook voor een andere ziekten en plagen de informatie over milieubelasting op een rijtje te zetten en verspreiden onder haar klanten.

Kaarten voor de bollenteelt

Voor de bollenteelt zijn zes milieueffectenkaarten opgesteld: twee voor tulp, twee voor lelie en één voor narcis en hyacint. Voor tulp en lelie zijn kaarten gemaakt voor gronden met hoge en lage organische stofgehalten. De gewasbeschermingsmiddelenhandel was afwachtend in het gebruik

van de kaarten, maar de laatste tijd groeit de interesse om de informatie voor hun klanten te gebruiken, maar ook hier in aangepaste vorm en voor specifieke doeleinden, maatwerk dus. Twee voorbeelden illustreren dit.

Agrifirm was bereid om aandacht te besteden aan de milieueffectenkaarten, maar dan wel graag handzaam gebracht en op het juiste moment verspreid. De coöperatie zag kansen om de informatie over de milieubelasting van middelen een plek te geven op hun eigen advieskaarten voor de diverse gewasbeschermingshandelingen (onkruidbestrijding en vuur- en virusbestrijding). Die advieskaarten worden verspreid onder klanten vlak voordat ze met die handelingen aan de slag gaan. Daarmee komt de informatie op het juiste moment onder de aandacht van de bollenteler.

Agrifirm maakt alweer enige tijd gebruik van de milieueffectenkaarten. Adviseur Arno Vlaming vertelt hoe de informatie wordt toegepast: "Bij de advisering staat de werking van de middelen voorop, maar daarna kijken we naar de milieueffecten. Ook de kosten zijn natuurlijk belangrijk, maar vaak zie je dat middelen met een vergelijkbare werking ook niet veel van elkaar verschillen in prijs. De milieubelasting moet dan de doorslag geven in de keuze."

Niet alleen voor de teler, ook voor Agrifirm is de informatie op de milieu-effectenkaarten soms een eye-opener. Jaarlijks worden de adviezen bekeken en aangepast aan de nieuwste inzichten. Zo is afgelopen jaar het advies voor de vuurbestrijding in lelie aangepast op basis van de milieubelastingpunten. Nu wordt in drie bespuitingen na de bloei een middel geadviseerd met een betere milieuscore.

Vlaming: "De interesse varieert van teler tot teler, maar als de werking er niet onder leidt dan staat iedereen er positief tegenover. Met een aantal klanten heb ik het regelmatig over de milieubelastingpunten en zij stimuleren mij me er meer in te verdiepen."

In 2009 heeft Agrifirm voor het eerst ook milieubelastingpunten vermeld op de bordjes bij de spuitschema's in de veldproeven in Julianadorp. Telen met toekomst heeft daarvoor de benodigde informatie aangeleverd. De informatie komt in het vervolg standaard bij de proeven.

Hernieuwde aandacht

Toeleverancier van Gent en van der Meer Nuyens heeft ook een aantal jaren informatie uit de milieueffectenkaarten van Telen met toekomst op hun advieskaarten over bolontsmetting en on-

kruidbestrijding gezet. Luc van Gent: "We gaven de middelen die op de kaarten werden genoemd een kleur mee: groen, oranje en rood, volgens de systematiek van het Milieu Programma Sier-teelt (MPS), om aan te geven welke middelen je het beste kunt gebruiken. Eerlijk gezegd is de afgelopen tijd de milieu-informatie gesneuveld. Dat komt omdat we zijn gefuseerd en daardoor andere prioriteiten hadden. We zijn wel van plan de milieu-informatie weer op te pakken."

Het viel Van Gent tegen hoeveel respons er op de milieu-informatie kwam. "Een enkele klant vroeg ernaar. En dan gaan we natuurlijk in gesprek. Voor de groep telers die meedoet aan het certificeringprogramma MPS was de informatie al bekend." MPS-manager research and development Harold Beek is positiever, vooral over de rol die de gewasbeschermingsmiddelenhandel kan

spelen. "Bij veel telers is de wil aanwezig om de milieubelasting te verlagen, maar hoe doe je dat? Adviseurs kunnen een belangrijke rol vervullen in het begeleiden van telers bij de keuzes die er zijn binnen MPS." Koppeling van algemene advisering over gewasbeschermingsmiddelen en informatie over de milieubelasting van middelen is een meerwaarde voor telers die naast een gegarandeerd goede gewasbescherming ook de beste keuzes willen maken voor het milieu.

Concluderend valt te zeggen dat middelen-keuze maatwerk is. Ging het tot voor kort om de werkzaamheid en prijs van de middelen, tegenwoordig horen ook milieuaspecten in de keuze meegenomen te worden. De milieueffectenkaarten blijken daarbij, soms in aangepaste vorm, een goed hulpmiddel te zijn.

"BOS is een mooie leidraad voor bewustere gewasbescherming in aspergeteelt"

Jacques Rovers

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR

Afgelopen september kwamen weer de laatste

faxen binnen van het Beslissings Ondersteunende Systeem (BOS). Loonwerker Jan Bos en adviseur Hub Rooijackers van Boerenbond Helden blikken terug op twee jaar ervaring met het systeem voor de aspergeteelt, dat de bestrijding van *Botrytis* en *Stemphyllium* gericht en duurzamer moet maken.

Een aantal Limburgse en Brabantse aspergetelers wilden wel een Beslissings Ondersteunend Systeem (BOS) uittesten bij de bestrijding van *Stemphyllium* en *Botrytis*, waartegen veel fungiciden (preventief en curatief) worden ingezet. Omdat de gemiddelde teler niet over de specifieke spuitapparatuur voor asperges beschikt, voeren vooral loonwerkers de bespuitingen uit. Daarom werden de loonwerkers benaderd met de vraag of ze een BOS wilden

Asperge fax

Opgesteld: Woensdag 06 augustus 2008 05:33
Weerstation: Sevenum

Asperge	Maa 4 aug	Din 5 aug	Woe 6 aug	Don 7 aug	Vry 8 aug
Temperatuur min/max	15 - 23	14 - 25	16 - 30	17 - 25	14 - 21
Bladnatuur	uur 13	3	6	24	24
Botrytis infectiekans	•	○	○	••••	••••
Stemphyllium infectiekans	••	○	○	••	•••

Er zijn gevaarlijke weersomstandigheden vastgesteld! Bekijk spuitadvies in onderstaande tabel.

Dagen sinds bespuiting →	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kenbyo FL										P	P	S	S
Score										P	P	S	S
Mancozeb/Maneb/Rovral	P	P	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S

P = preventief (Kenbyo, Mancozeb, Maneb of Rovral) S = Score (preventief + curatief)

Weersverwachting	Woe 6 ochtend	middag	avond	Don 7 zon op	ochtend	middag	avond	Vry 8 zon op
Weertype								
Temperatuur 1.5 m.	C 19	25	28	19	20	23	23	16
RV 1.5 m.	% 83	62	55	92	90	80	79	96
Bladnat	Aur	••••	○	○	•••	•••••	•••••	•••
Neerslag	mm	0	0	0	0.1	1	3	1
Neerslagkans	%	0	0	0	20	40	60	50
Windrichting	ZZW	ZW	ZW	Z	ZZW	ZW	WZW	ZW
Wind spuitboomhoogte	m/s	1	2	2	1	2	3	2

Gewis (werking middelen)	Woe 6 ochtend	middag	avond	Don 7 zon op	ochtend	middag	avond	Vry 8 zon op
Decis	0	0	0	+	+	0	0	0
Score	+	0	+	-	++	++	+	--
Mancozeb	++	++	+	0	+	0	-	--
Lentagran	++	++	++	0	++	+	0	--
Sencor	++	++	++	++	++	++	++	++
Gallant	+	0	+	+	++	+	+	++
Roundup	+	0	0	0	++	+	+	--

Vandaag staat een niet onaardige dag op het programma. De zon laat zich geregeld zien en het blijft tot rond middernacht droog. Door aanvoer van warme lucht stijgt het kwik naar een zomerse of tropische waarde van 29 of 30 graden. In de namiddag en avond drijft er meer bewolking over. In Frankrijk ontstaan buien, die mogelijk vanavond laat de regio aandoen. Vanavond zullen dit er meer en actiever zijn. Onder een vrijwel bewolkte lucht koelt het niet veel verder af naar 17 of 18 graden.

Verwachting lange termijn: Morgen volgen pittige regen- en onweersbuien in vrijwel heel het land. Lokaal valt veel neerslag dat tot wateroverlast kan leiden. Veel wind staat er niet. Het wordt met 20 to 24 graden een stuk minder warm dan vandaag. Vrijdagochtend trekken er buien over het land vanuit het noordwesten.

© Agrovision. Informatie en adviezen zijn strikt bedoeld voor gebruik binnen uw eigen bedrijfswaering. Toepassing van alle informatie en adviezen is op eigen verantwoording. Voor informatie: tel 0570 - 664 189, fax 0570 - 664 101, email support@agrovision.nl

ARTIKEL